

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 26

שאל נא את הכהנים תורה

- א. כמה חכינו לזה! שני בתי המקדש ירדו מן השמים, החיצוני יותר נגלה כדי שכל העולם יראו מעשה ידיו של הקב"ה, והפנימי נסתר מוקף בענני הכבוד! (זה"ק פ' פנחס רכא.) התחלתי להכין את עצמי ולאכול חולין על טהרת הקודש, כדי להתרגל שכשאקריב קרבן תודה, אעשה הכל כהלכה. גיסי שהוא כהן ישב על יד השולחן והשרוול שלו נגע בעוגיות חולין המונח על השולחן, האם מותר לי לאכול את העוגיות? (ע' חגיגה כב)
- ב. נטלתי ידים לאכול תרומה, ונכנסתי לחדר ושמת י את היד על המזוזה, האם אני צריך ליטול ידים עוד פעם? (ע' מס' תפילין עם פי' הגר"ק עמ' נד')
- ג. אב הטומאה נגע בקודח של מקדחה, האם המקדחה נטמאה? (ע' כלים פכ"א מ"ב וג' וחזו"א כו' ז-ט)
- ד. הכנתי בצק לעוגיות וטמא נגע בחתיכה אחת ולא שמת לי לב, וחברתי עוד חתיכות, אח"כ נודע לי שטמא נגע בה, מיד הפרדתי החתיכה הטמאה, מה דינו של שאר החתיכות? (ע' טהרות פ"א מ"ח)
- ה. מלפפון שצד אחד תרומה, וטבול יום נגע בחלק שהיא חולין, האם נטמאה התרומה? (ע' תוספתא טבול יום פ"ב ה"א)

הלכתא למשיחא

בואו נלמד הלכות ספיקות (מצויים במסכת טהרות פ"ג מ"ה-פ"ח מ"ה וברמב"ם שאר אבות הטומאה פ"ד-פ"כ). ההלכה היא אם אירע ספק אם נגע בטומאה, אם זה היה ברשות היחיד הוא טמא מספק ונחשב כודאי טמא (ואם הספק אירע בתרומה שורפין את התרומה, אמנם אם הספק בין שתי חתיכות איזה מהם נגע בטומאה, נחשב כספק ואין שורפין תרומה על זה), ואם אירע ברשות הרבים הוא טהור מספק.

הגדרת רשות הרבים ורשות היחיד לענין הלכות טומאה אינו דומה להגדרתם לענין הלכות שבת. לענין טהרות רשות היחיד הוא מקום שאין הרבים אמורים לעבור בתוכו גם אם אין לו שום מחיצות. וכן לענין רשות הרבים כל מקום שעוברים דרכו הרבים נחשב רשות הרבים ואפילו אם יש לו מחיצות וגג, למשל בנין ציבורי ויש לו פתחים משני הצדדים (כ"כ החזו"א טהרות ה,כג), שהרבים עוברים דרכו נחשב כרשות הרבים.

אם בנין שהרבים עוברים דרכו נעול בלילה, אז בלילה אכן יש לו דין רשות היחיד ואילו ביום יש לו דין רשות הרבים. חצר פרטית שהרבים עוברים דרכה, אז בשביל שהולכים עליה יש דין רשות הרבים ואילו מצדדיו יש לו דין רשות היחיד.

חפץ (אבן, חמור, רכב) המונח ברשות הרבים והוא גבוה עשרה טפחים ועל גביו מונח דבר טמא, ונסתפק אם נגע בטומאה, אז תלוי על אופן הספק, אם עבר ומסתפק אם נגע בטומאה שעל גבי החפץ, זהו ספק טומאה ברשות הרבים וטהור, אבל אם הושיט ידו על גבי החפץ ונסתפק אם נגע בטומאה, זהו ספק טומאה ברשות היחיד וטמא.

בית פרטי גם אם יש בו עשרים וחמשה ילדים, ואפילו יש לו מאה אורחים בכל יום, עדיין הוא חשוב רשות היחיד לטומאה (תפא"י פ"ד בועז יח אות יד וחזו"א טהרות ה,כג)

יש עוד אופן שיש לו דין של ספק טומאה ברשות הרבים, והוא אם נמצא שם בשעת הספק שלשה אנשים, אפי' ברשות היחיד. לדעת הרמב"ם (נזירות פ"ט ה"ז) אין שלשת האנשים צריכים להיות חלק מהספק טומאה, ומספיק שהם עומדים בחדר אחד, אבל הראב"ד חולק וסובר שרק אם שלשתם עומדים ביחד, וכולם מעורבים בספק הטומאה חשוב ספק טומאה ברשות הרבים (כ"כ הלח"מ).

אם אחד מהאנשים טמא ונגע באחד מהשנים וספק לנו במי נגע, זה נחשב ספק של שתי אנשים ודינו כדין ספק טומאה ברה"י (רמב"ן נדה ה,ב). ישנה שיטה שבאופן זה של רה"ר ע"י נוכחות של שלשה אנשים היא באנשים דוקא אבל נשים אפי' מאה אינן מועילות לעשות רה"ר, אבל הרמב"ן (שם) חולק וסובר שאין חילוק, והתפא"י (אות ח) סובר שגם קטנים וגויים מועילים שיהיה דין רשות הרבים.

דינים אלו הם בספק השקול (50-50) אבל אם יש רוב לצד אחד שוב אין חילוק בין רשות הרבים לרשות היחיד. למשל, אם יש לך תשעה חתיכות של בשר כשר ואחת של נבילה (לא בתערובת), ואחד מהחתיכות פרש (ואינך יודע אם היה מהכשרות או הנבילה) ונגעת בו, הדין הוא שהוא טהור אף ברה"י כיון שיש רוב לטהר. אמנם זהו רק אם פרש החתיכה, אבל אם לא פרש ונגעת באחד מהם במקומה (ואינך יודע באיזה חתיכה נגעת), יש גזיה"כ של כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ואין כאן דין רוב וממילא ברה"י ספיקו טמא.

וכן להיפך אם יש תשעה חתיכות נבילה וחתיכה אחת כשרה ברשות הרבים (לא בתערובת), ונגעת באחד ואינך יודע באיזה חתיכה נגעת, כיון שהוא קבוע ויש לו דין מחצה על מחצה, ספיקו טהור ברה"ר. אמנם אם פירש חתיכה אחת ממקומה (ואינך יודע איזהו) ספיקו טמא אפי' ברה"ר, מכיון שיש רוב.

אם יש לך עשרה כיסאות ויולדת ישבה על אחת מהם (ואתה יודע איזה הוא¹), וילד הביא כסא אחת למטבח (ואינך יודע איזה), יש מחלוקת אם אפשר לסמוך על הרוב כה"ג, משום שהוא דבר שיש לו מתירים כיון שאפשר לטבול הכסא (עי' פ"ת י"ד סימן קב אות א).

באופן שהוא קרוב לודאי שנגעת ברה"ר או שלא נגעת ברה"י, דעת התוס' (נדה ה: לגבי רה"ר ופסחים ט: לגבי רשות היחיד), וכן דעת הר"ש ורע"ב (טהרות פ"ו מ"ו) הולכים אחר מה שיותר מסתבר². אמנם הרמב"ן (חולין ב:) חולק וסובר שעד שאתה יודע בודאות שנטמאת ברשות הרבים אתה טהור. בכל מקום שמקילים ברה"ר, מי שמחמיר לטבול משובח. יש עוד הרבה הלכות בנוגע ספיקות, ובעזרת ד' נמשיך בגליון הבא.

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. ברוך ד' כל היהודים חזרו לירושלים עוד הפעם לחג השבועות! הבאתי את השלמי שמחה ושלמי חגיגה, והגיע הזמן לבשל את הקרבן. יש לי בבית שלשה סירים עשויים מחרס, ואחד נטמא ואיני יודע איזהו הטמא. האם אני יכול להשתמש באחד מהם, ואולי אפ"ל בשלשתם? ומה הדין אם היו הסירים ממתכת? (ע' בכורות כג)

תשובה: הגמ' אומרת שכמו שבאיסור והיתר בתערובת הולכים אחרי הרוב כמו כן בתערובת של טומאת מגע, ולכן אם הסירים נעשו מחרס (שאינן להם טהרה במקוה) יש דין של ביטול ברוב. לדעת הרא"ש (חולין פ"ו ט) אפשר להשתמש בכל הכלים אפילו אדם אחד בבת אחת, אבל להלכה כתוב בשו"ע (י"ד סימן קט א) שאין לאדם אחד להשתמש בשלשתן בבת אחת, אלא רק שלשה אנשים נפרדים, ויש שכתבו שאף בזה אחר זה אין לאדם אחד להשתמש בהם אלא רק שלשה אנשים נפרדים. בכלי מתכת אין ביטול ברוב מכיון שהוא דבר שיש לו מתירין, כי אפשר להטבילו.

ב. יש לי סדינים שיוולדת ישבה עליהם ונגעה בהם. יום אחד החלטתי שהסדינים מאד מתאימים להשתמש כמו וילונות. ממחשבה למעשה, קשרתי את הסדינים ליד החלון, זה מתאים משהו משהו! אח"כ עבר משה על יד הוילון עם מגש אוכל, והוילון נגע באוכל, האם האוכל נטמא? (ע' מנחות כד)

תשובה: הדין הוא שאם יש לך טומאת מדרס ששנית את תכליתו באופן שאינו משמש מדרס (כגון שחברת לולאות שתוכל לתלות אותה) הטומאה מסתלקת. עתה, אם היוולדת ישבה על סדין קורים פה שתי טומאות בבת אחת, הסדין נטמא מדין מדרס (שהוא אב הטומאה), בנוסף לכך היא גם טימאה את הסדין להיות ראשון לטומאה, מכיון שנגעה בו או בגדיה שהם טמאים מדרס נגעו בו, עתה כשנשנה את תכלית הסדין לא להיות מדרס, הטומאת מדרס אמנם מסתלק אבל הוא עדיין ראשון לטומאה. אמנם אם כשהיא ישבה על הסדין היה דבר חוצץ בינה לסדין (עיתונים וכדומה), ואח"כ גם נגעה בסדין, הסדין אמנם נטמא בטומאת מדרס אבל לא ברור אם גם נטמא במגע שאחר ישיבתה, כי יתכן שאין טומאה חלה על טומאה ושוב אין נעשה ראשון לטומאה, וא"כ על הצד הזה יתכן שבהסתלקות טומאת המדרס שוב אין טומאה, זהו ספק בגמ' ואי"ה בקרוב בימינו נקבל פסק מב"ד הגדול.

ג. זב ישב על המכשיר שעושים התעמלות (elliptical), ואח"כ ישבתי על זה. יש לי שתי שאלות, האם המושב טמא מדרס (ואני וכל בגדי נטמא)? ואם הדין שהמושב טמא מדרס, זה מספיק לטבול חלק המושב, או כל המכשיר נהיה מדרס? (ע' ר"ש כלים פכ"ב מ"ט בשם התוספתא ופ"כ מ"ג)

תשובה: אם אמורים לישוב על מקום הישיבה כל הזמן וזה אכן נוח לישיבה הוא נטמא במדרס, אבל אם רוב השימוש נעשה בעמידה, ומקום הישיבה היא רק כדי לנוח בו קצת, אז מקום הישיבה אינה נטמאת במדרס (כנלע"ד שדומה לאחורי הקרון שהוא ישיבה של צער והוי עראי). אבל הדושה נטמא במדרס כי הרי אמורים לעמוד עליה. שאר המכשיר אינו נטמא במדרס מלבד החלקים שעליהם אמורים לעמוד לשבת או להישען עליהם.

ד. נבחרתי לאחד מהמנקים אחר מלחמת גוג ומגוג לנקות את המקום מכל ההרוגים (יחזקאל לט"ד), וחוץ משני שלישי מהגויים שנהרגו (זכריה יג, ח) היו המון בהמות שמתו במגיפה (שם יד, טו), והזיתי עצם אחת שיש בו כזית בשר בפנים העצם, אבל לא מחוץ לעצם, האם נטמאתי במשא בשר נבילה? (ע' חולין קכד:)

תשובה: לא, אתה רק נטמא במשא אם שייך ג"כ להיטמא במגע.

ה. גוי נגע בתרומה, מה עלי לעשות עם התרומה? (ע' נדה לד וגירסת הגר"א שם)

תשובה: ישנם סוגים שונים של טומאות דרבנן, יש ואמרו שטמא כטומאת תורה וצריך לשרוף מיד, ויש שאמרו שטמא לאסור באכילה אבל לא לשרוף תרומה כי הרי מן התורה הוא טהור. טומאת מגע של גוי לגירסתנו בגמ' היא סוג טומאה דרבנן שאין שורפים עליה, אלא צריך להשאירה במקום שלא יבאו לאוכלה עד שתסרח, וזוהי דעת הרמב"ם (מטמאי מ"מ פ"ב ה"י). אמנם בתורת כהנים כתוב ששורפים בכה"ג, וזהו אכן גירסת הגר"א ודעתו של רבינו תם (ר"ש זבים פ"ב מ"א).

הערה: בגליון שעבר כתבנו דאם יש כזית שערות של תקרובת ע"ז מטמא במשא. תלמיד חכם אחד העיר דוה תלוי במחלוקת, שלדעת תוס' חולין קכד: ד"ה אר"פ במרודד, אינו מטמא כיון שיש כזית רק ע"ז חיבורי אדם, אמנם לדעת הרמב"ם פ"א שאר אה"ט ה"ב אפ"י חיבור בידי אדם הוי חיבור אם ניטלים כאחד, (ולכאורה כיון דאסמכוהו אטומאת מת או נבילה ע"ז שם פ"א ה"ב ה"ז, צריך שיהא הכזית מצורף כמו במת ונבילה).

¹ ואם נתערבו יש לדון אם שייך כה"ג דבר שבמנין, ואז יהיה תלוי במחלו' כשפירש בפנינו או שלא בפנינו אי גזרינן שמא יקח מן הקבוע.

² ובתפארת ישראל הנ"ל כתב דאפי' תינוק שנמצא בצד העיסה ספיקו טמא ברה"ר, אמנם במשנה פ"ג מ"ח כתב דמייירי ברשות היחיד.